4. Social sikring af vandrende arbejdstagere — sammenlægning og forholdsmæssig beregning — fællesskabsregler — anvendelse af nationale for arbejdstageren mindre fordelagtige bestemmelser — utilladelighed

(Rådets forordning nr. 574/72, art. 15 og 46)

1. Oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det dog er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71, skal denne artikel anvendes.

2. Oppebærer en arbejdstager invaliditetsydelser, der i medfør af en medlemsstats lovgivning er afløst af en alderspension, og invaliditetsydelser i henhold til en anden medlemsstats lovgivning, der endnu ikke er afløst af en alderspension, skal alderspensionen og invaliditetsydelserne anses som værende af samme art, hvorfor bestemmelserne i kapitel 3 i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse, og anvendelsen af nationale antikumulationsbestemmelser er derfor udelukket i medfør af forordningens artikel 12, stk. 2, sidste punktum.

3. Oppebærer en arbejdstager ydelser af samme art ved invaliditet eller alderdom, der fastsættes af institutionerne i to eller flere medlemsstater i overensstemmelse med artikel 46 i forordning nr. 1408/71, finder bestemmelserne i den nationale lovgivning om, at den ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, ikke anvendelse. Heraf følger, at det i artikel 46, stk. 1, omhandlede beløb er det beløb, som arbejdstageren ville have ret til i medfør af national lovgivning, såfremt han ikke oppebar en pension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat. Såfremt en arbejdstager, som kan godtgøre at have tilbagelagt et vist antal forsikringsår, i medfør af den nationale lovgivning har ret til fuld pension, er det dette fulde pensionsbeløb, der skal tages i betragtning.

4. En medlemsstats institution kan ikke ved sammenlægning og forholdsmæssig beregning af forsikringsperioderne anvende nationale bestemmelser, som er mindre fordelagtige for arbejdstageren end bestemmelserne i forordning nr. 574/72.

I de forenede sager 116, 117, 119, 120 og 121/80

angående en række anmodninger, som Arbeidshof Antwerpen (4. afd.), Afdeling Hasselt, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager

OFFICE NATIONAL DES PENSIONS POUR TRAVAILLEURS SALARIÉS, Bruxelles,

mod

GIORGIO CELESTRE (sag 116/80),

GÜNTHER DREILICH (sag 117/80),

OTTO BOHNEFELD (sag 119/80),

KUNIGUNDE LEX, ENKE EFTER RYDLAKOWSKI (sag 120/80),

samt

FONDS NATIONAL DE RETRAITE DES OUVRIERS MINEURS , Bruxelles,

mod

JOZEF STREHL (sag 121/80)

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 51 og artikel 46 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366),

har

DOMSTOLEN (første afdeling)

sammensat af afdelingsformanden T. Koopmans, dommerne A. O'Keeffe og G. Bosco,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: J. A. Pompe, assisterende justitssekretær

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelsesdommene og de skriftlige indlæg, der er afgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

1. De faktiske omstændigheder i hovedsagerne er ikke beskrevet i de mellemdomme, hvorved sagen er forelagt Domstolen. På grundlag af aktstykkerne og de skriftlige indlæg for Domstolen kan de imidlertid sammenfattes således: Celestre, der er italiensk statsborger, og Dreilich og Bohnefeld, som er tyske statsborgere, har arbejdet som underjordisk beskæftigede minearbejdere i Belgien i henholdsvis 27, 28 og 27 år. Forud herfor arbejdede de som lønmodtagere i deres oprindelseslande. De fik af Office national des pensions pour travailleurs salaries (ONPTS), den kompetente belgiske institution, tildelt en alderspension på grundlag af de i Belgien tilbagelagte forsikringsperioder. Desuden oppebærer de alderspension fra oprindelseslandet. Enkefru Rydlakowski oppebærer efterladtepension i henhold til tysk og belgisk lovgivning, som følge af at hendes mand var beskæftiget som lønmodtager i Tyskland og senere arbejdede som underjordisk beskæftiget minearbejder i Belgien i 25 år.

Sagsøgerne har anlagt sag ved Arbeidsrechtbank Hasselt og Tongeren, som fastslog, at Celestre, Dreilich og Bohnefeld samt enkefru Rydlakowski kunne rejse krav om en alders- og efterladtepension beregnet på grundlag af en fuld beskæftigelsesperiode i Belgien som underjordisk minearbejder, svarende til 30 års beskæftigelse. ONPTS har appelleret disse afgørelser til Arbeidsrechtbank Antwerpen, afdeling Hasselt. ONPTS gjorde herved gældende, at artikel 10, stk. 2, i den kgl. belgiske anordning nr. 50 indeholder en antikumulationsregel, hvorefter arbejdstagere, som godtgør at have tilbagelagt en beskæftigelsesperiode dels som minearbejdere og dels som almindelige arbejdstagere, kan oppebære en alderspension, svarende til antallet af beskæftigelsesår som minearbejder multipliceret med 1,5, maksimalt $^{45}/_{45}$ og anførte, at det alene påhviler Belgien at udbetale en alderspension (eller efterladtepension) svarende til beskæftigelsesårene som underjordisk minearbejder, dog således at summen af den italienske, eller tyske, og belgiske alderspension mindst skal svare til den fulde alderspension, der følger af beskæftigelsen som underjordisk minearbejder.

Strehl, som er tysk statsborger, er berettiget til invalidepension både i Tyskland og i Belgien på grundlag af sin beskæftigelse som minearbejder. Domstolen har tidligere truffet afgørelsen i tvisten mellem Strehl og Fonds national de

retraite des ouvriers mineurs (FNROM) efter præjudiciel anmodning fra Arbeidsrechtbank Hasselt, jf. sag 62/76 (Sml. 1977, s. 211). FNROM har appelleret den afgørelse, som Arbeidsrechtbank Hasselt afsagde på grundlag af Domstolens præjudicielle dom i ovennævnte sag, hvorved Arbeidsrechtbank anerkendte, at Strehl var berettiget til invalidepension, beregnet på grundlag af en fuld beskæftigelsesperiode i Belgien som underjordisk minearbejder.

2. Der gælder nedenstående bestemmelser i den nationale lovgivning.

Alderspensionsordningen for minearbejdere er fastsat ved kgl. anordning nr. 50 af 24. oktober 1967, som bestemmer følgende:

»Artikel 4

Alderspension udbetales fra den første dag i den måned, som følger efter den, hvor der er indgivet ansøgning herom, og tidligst:

1° ...

2° ...

3° den første dag i den måned, som følger efter den, hvor den pågældende:

a) når den normale pensionsalder: 55 eller 60 år, alt efter om der er tale om alderspension på grundlag af beskæftigelse som henholdsvis underjordisk eller overjordisk minearbejder;

b) eller godtgør til stadighed og hovedsagelig at have været beskæftiget som underjordisk minearbejder i stenkulsminer igennem 25 år.«

Som undtagelse fra artikel 10, stk. 1, andet afsnit, bestemmes det i artikel 10, stk. 2, at den arbejdstager

»1° som til stadighed og hovedsagelig har været beskæftiget som minearbejder i mindst 20 år, har krav på en alderspension, som erhverves med $^{1}/_{30}$ pr. kalenderårs beskæftigelse som minearbejder; har han ikke i 30, men dog i mindst 25 kalenderår, til stadighed og hovedsagelig været beskæftiget som underjordisk minearbejder i stenkulsminer, anses han for at have godtgjort at have været beskæftiget til stadighed og hovedsagelig i denne egenskab igennem et antal supplerende kalenderår, som han i denne egenskab godtgør at have været beskæftiget til stadighed og hovedsagelig. Hvert af disse supplerende år betragtes som et års underjordisk beskæftigelse i stenkulsminer, tilbagelagt før 1955.«

Ordningen for minearbejderes invalidepension er fastsat ved kgl. anordning af 19. november 1970, som bestemmer:

»Artikel 1, stk. 1. Følgende har, på nedenstående betingelser, ret til invalidepension:

a) arbejdstagere, som er omfattet af den sociale sikringsordning for minearbejdere, og som faktisk er ophørt med at være beskæftiget i minevirksomhederne på grund af sygdom, der har gjort vedkommende uegnet til normalt under- eller overjordisk arbejde i disse virksomheder;

b) arbejdstagere, som er omfattet af den sociale sikringsordning for minearbejdere, som har været beskæftiget med underjordisk arbejde, men som faktisk er ophørt med at være beskæftiget i minevirksomhederne på grund

af sygdom, der har gjort vedkommende uegnet til normalt underjordisk arbejde i disse virksomheder.

Stk. 2. Invalidepension ydes til:

1° de i stk. 1, litra a), omhandlede arbejdstagere, der godtgør at have arbejdet i minevirksomhederne i mindst 10 år;

2° de i stk. 1, litra b), omhandlede arbejdstagere, der godtgør at have arbejdet mindst i det antal år, som er nævnt under pkt. 1°, såfremt dette minimum indebærer mindst 5 års faktisk underjordisk arbejde i disse minevirksomheder.

Artikel 23, stk. 1. Invalidepension, der tilkendes i medfør af nærværende anordning, kan kun kumuleres med én eller flere alders- eller invalidepensioner svarende til det årlige pensionsbeløb, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, 2° eller 4°, afhængig af om den pågældende er gift, udgift, enke, skilt eller separeret.«

3. Arbeidshof Antwerpen, Afdeling Hasselt, har, efter kontradiktorisk procedure ved domme af 22. april 1980 i medfør af traktatens artikel 177 besluttet at udsætte sagen, indtil Domstolen har truffet en præjudiciel afgørelse,

»vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 51 og om nødvendigt andre traktatbestemmelser og afledte bestemmelser i forbindelse med det i præmisserne angivne problem«,

dvs. problemet om, hvorvidt disse bestemmelser skal fortolkes således, at det ved fastsættelsen af de ydelser, som de pågældende har krav på efter en medlemsstats lovgivning er udelukket at tælle forsikringsperioderne dobbelt, navnlig for så vidt angår kumulationen af de faktiske forsikringsperioder i denne stat med de »fiktive« perioder i en anden stat. Det bemærkes, at Arbeidshof Antwerpen ikke har forelagt Domstolen noget udtrykkeligt spørgsmål.

Det fremgår af de af Arbeidshof afsagte domme, at i medfør af traktatens artikel 51, sammenholdt med artikel 46 i forordning 1408/71, skal alle de forsikringsperioder, der er tilbagelagt i de forskellige medlemsstater tages i betragtning, uden at dette medfører, at forsikringsperioderne skal tælles dobbelt, således at den arbejdstager, der forbliver i sit land, ikke forskelsbehandles.

Arbeidshof har klargjort sin opfattelse med følgende eksempler:

1. Alderspension:

— en minearbejder har i Belgien betalt bidrag i 27 år, for hvilke der tilkommer ham en fuld alderspension på 150 000 BFR, og i udlandet 5 år, for hvilke der tilkommer ham en delvis alderspension på 50 000 BFR;

— de »fiktive« år i Belgien skal erstattes med de faktiske beskæftigelsesår i udlandet;

— den belgiske pension nedsættes til $^{27}/_{30}$ af 150 000 BFR, men kumuleres med den udenlandske ydelse;

— da det kumulerede beløb, dvs. 135 000 BFR plus 50 000 BFR = 185 000 BFR, er højere end det fulde belgiske beløb, kan denne løsning opretholdes;

2. Invalidepension:

— en minearbejder har krav på en belgisk (fuld) invalidepension på 150 000 BFR og på en delvis invaliditetsydelse i udlandet på 50 000 BFR for 5 års beskæftigelse;

— de »fiktive« belgiske år erstattes med de i udlandet tilbagelagte beskæftigelsesår;

— den belgiske pension nedsættes til $^{25}/_{30}$ af 150 000 BFR, men kumuleres med den udenlandske ydelse;

— summen af de to ydelser, dvs. 125 000 BFR plus 50 000 BFR = 175 000 BFR, er højere end den fulde belgiske pension, hvorfor dette beløb anerkendes.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af ONPTS ved direktør J. Janssens, af FNROM ved advokat J. Kranzen, Hasselt, af G. Celestre, O. Bohnefeld og enkefru Rydlakowski ved D. Rossini, repræsentant for fagforeningen Patronato ACLI, af kongeriget Belgien ved A. Nokerman, generalsekretær i ministeriet for sociale anliggender, som befuldmægtiget, af Den italienske Republik ved A. Squillante, chef for udenrigsministeriets tjeneste for diplomatiske tvister, traktater og lovgivningsspørgsmål, som befuldmægtiget, bistået af F. Favara, avvocato dello Stato, af kongeriget Nederlandene ved I. Verkade, fungerende generalsekretær for udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, og af EØF-Kommissionen ved sin juridiske konsulent J. Amphoux, som befuldmægtiget, bistået af A. Haagsma, Kommissionens juridiske tjeneste.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Ved kendelse af 18. juni 1980 har Domstolen besluttet at forene sagerne under retsforhandlingerne og domsafsigelsen.

Ved kendelse af 15. oktober 1980 har Domstolen, i medfør af procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, besluttet at henvise de forenede sager til første afdeling.

II — Skriftlige indlæg for Domstolen

1. *Celestre, Bohnefeld og enkefru Rydlakowski* har anført, at den fulde alderspension, som udelukkende erhverves i henhold til belgisk lovgivning, og som kumuleres med en pension, der er tilkendt i henhold til en anden stats lovgivning, kun kan nedsættes i to tilfælde ifølge dommene i sagerne Petroni, Manzoni, Massonet og Mura: dels når den nationale lovgivning, i henhold til hvilken pensionen tilkendes, indeholder en antikumulationsbestemmelse, hvorefter ydelsen udtrykkeligt skal nedsættes, såfremt den falder sammen med en anden pension, dels når de forsikringsperioder, som den belgiske institution godskriver, er fiktive forsikringsperioder, som falder sammen med de tvungne forsikringsperioder, der er

tilbagelagt på en anden stats område. I det andet tilfælde må bestemmelserne i artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 og i artikel 15 i forordning nr. 574/72 bringes i anvendelse.

En simpel sammenligning af bestemmelserne viser klart, at artikel 10, stk. 2, 1°, i kgl. anordning nr. 50 ikke er nogen bestemmelse vedrørende antikumulation eller begrænsning af kumulationen, sådan som det er tilfældet med andre bestemmelser i den belgiske lovgivning vedrørende alders- og efterladtepension. Endvidere indeholder artikel 10, stk. 2, i den kgl. anordning nr. 50, i modsætning til disse bestemmelser, ingen henvisning til nogen udenlandsk pensionsordning. Heraf kan udledes, at lovgiveren, på grund af de risici, som minearbejderne er udsat for under deres beskæftigelse, og deres fysiske nedslidning før tiden, har ønsket at sikre dem den pension ubeskåret, som er erhvervet på grundlag af arbejdet i minerne. Der findes derimod en klar og præcis antikumulationsbestemmelse i lovgivningen om invalidepension til minearbejdere, som gør, at der er forskel på Strehl's sag og de fire andre sager.

Det er i det foreliggende tilfælde på ingen måde godtgjort, at de i Tyskland og Italien tilbagelagte forsikringsperioder er blevet sammentalt med de belgiske forsikringsperioder. Den belgiske lovgiver har fastsat, at hvert supplerende år, som føjes til den pågældendes beskæftigelsesperiode, skal tages i betragtning som et års beskæftigelse med underjordisk minearbejde før 1955, og dette indebærer, at de godskrevne år kan tidfæstes til en hvilken som helst periode fra minearbejderens fyldte 14. år indtil 1954, og altså kan dække de år i den pågældendes beskæftigelsesperiode, som ikke er godtgjort tilbagelagt i en anden stat. Det må understreges, at princippet om ikke at nedsætte den fulde belgiske pension, som erhverves efter 25 års minearbejde, nu anerkendes af de fleste belgiske nationale domstole, såvel i første instans som i appelinstansen; sagsøgerne i hovedsagen har til støtte herfor citeret præmisser i nogle domme, hvori det anerkendtes, at kumulationen var retmæssig.

Under alle omstændigheder kan det imidlertid kun komme på tale at sammentælle forsikringsperioder i tilfælde af sammenlægning. Kravet på den belgiske pension erhverves imidlertid alene på grundlag af beskæftigelsesperioder i de belgiske miner; ved fastsættelsen af kravet på den belgiske pension kan beskæftigelsesperioder, der er tilbagelagt i en anden stat uden for minerne, ikke under nogen omstændigheder sammenlægges med beskæftigelsesperioder i Belgien — såfremt en sammenlægning var nødvendig — idet der er tale om perioder, som er tilbagelagt under forskellige ordninger.

Sammenfattende har sagsøgerne i hovedsagen foreslået Domstolen at bekræfte afgørelserne i sagerne Massonet og Mura, og at besvare den belgiske rets spørgsmål således:

»De bestemmelser, der er udstedt til gennemførelse af EØF-traktatens artikel 51, og navnlig artikel 46 i Rådets forordning nr. 1408/71, skal fortolkes således, at de ikke tillader en national forsikringsinstitution at nedsætte de ydelser, som en arbejdstager eller dennes ydelsesberettigede pårørende har krav på udelukkende i medfør af national lorgivining, såfremt

det ikke har været nødvendigt at benytte fremgangsmåden med sammenlægning, og når gældende national lovgivning ikke indeholder nogen antikumulationsbestemmelser.

Hvad angår den eventuelle anvendelse af artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, som forbyder dobbelt-ydelser på grundlag af samme forsikringsperiode, tilkommer det den nationale ret at efterprøve, om der er sket sammentælling af forsikringsperioder, som er tilbagelagt i forskellige medlemsstater.«

2. *ONPTS* har anført, at såfremt den i sådanne tilfælde erklærede sig enig i, at der tilkendtes en underjordisk minearbejder fuld alderspension, som skal udredes af Belgien ($^{30}/_{30}$), ville anvendelsen af fællesskabsbestemmelserne medføre en forskelsbehandling, som er uforenelig med formålene i EØF-traktaten.

ONPTS går frem på følgende måde ved anvendelsen af bestemmelserne om vandrende arbejdstagere: når en minearbejder godtgør at have været beskæftiget (til stadighed og hovedsagelig) i mindst 25 år i de belgiske miner, og når han hævder ligeledes at have været beskæftiget i en anden medlemsstat, beregner ONPTS først det foreløbige forskud udelukkende på grundlag af de belgiske ydelser og under anvendelse af formodningsreglerne; dette forskud beregnes altså på grundlag af 30 år, f.eks. 28 år, for hvilke der er ført bevis, og 2 supplerende år, hvorom der foreligger formodning. Når den anden medlemsstat, hvori arbejdstageren også har været beskæftiget, meddeler ONPTS de perioder, der har gyldighed efter denne medlemsstats egen lovgivning, beregner ONPTS den nationale pension ved at begrænse antallet af supplerende år til forskellen mellem 30 og antallet af gyldige år som underjordisk minearbejder efter lovgivningen i de to lande, hvorved de supplerende år, som falder sammen med de faktisk i udlandet tilbagelagte år, fortabes. Dette volder ikke store vanskeligheder, når den pågældende arbejdstager har været beskæftiget som underjordisk eller overjordisk minearbejder i udlandet i et vist antal år. Når den arbejdstager derimod, som har været beskæftiget som minearbejder i Belgien, var beskæftiget i udlandet uden for minerne og dermed var underkastet den almindelige regel for arbejdstagere, tager ONPTS hensyn til det forhold, at pensionskrav efter belgisk ret kun erhverves med $^{1}/_{45}$ pr. år og ikke med $^{1}/_{30}$ og tager kun hensyn til denne beskæftigelsesperiode for $^{2}/_{3}$'s vedkommende ved bestemmelsen af det antal supplerende, formodede år, som må elimineres for at iagttage reglen om begrænsning af enheden $^{30}/_{30}$.

ONPTS anfører, at artikel 10, stk. 2, i kgl. anordning nr. 50 er en antikumulationsbestemmelse »sui generis«, hvorefter de arbejdstagere, som godtgør at have haft beskæftigelse dels som minearbejdere dels som almindelige arbejdstagere, kan opnå en alderspension, svarende til antallet af beskæftigelsesår som minearbejder, multipliceret med 1,5, dog maksimalt $^{45}/_{45}$, i betragtning af at den fulde beskæftigelsesperiode er begrænset til enheden (i det foreliggende tilfælde $^{30}/_{30}$).

Såfremt ONPTS hverken tog hensyn til den ovennævnte artikel 10 eller artikel 12 i forordning nr. 1408/71, ville man i det foreliggende tilfælde komme i den usædvanlige situation, at de pågældende ved pensionsalderen ville erhverve en fuld alderspension, beregnet på grundlag af 30 års beskæftigelse i Belgien som underjordisk minearbejder, og herudover en delvis udenlandsk pension. I dette tilfælde ville man ved pensionsalderen anerkende en beskæftigelsesperiode, som overstiger enheden. ONPTS mener derimod, at sagsøgerene i hovedsagen har krav på en alderspension på $^{30}/_{30}$, da beskæftigelsesårene som almindelig arbejdstager ikke giver grundlag for at tilkende alderspension (eller efterladtepension).

3. *FNROM* har anført, at anvendelse af dommen i Mura-sagen på Strehl's tilfælde ville medføre, at der måtte vælges mellem proratareglen og den nationale antikumulationsbestemmelse. I det foreliggende tilfælde er proratareglen imidlertid mere fordelagtig. På den anden side kunne Strehl ikke den 1. juli 1974 gøre krav på det tillæg, som er fastsat i artikel 50 i forordning nr. 1408/71, da summen af hans ydelser i de to lande var højere end det belgiske minimumsbeløb.

4. *Den belgiske regering* har anført, at det i traktatens artikel 51 bestemmes, at alle de i medlemsstaterne tilbagelagte forsikringsperioder skal tages i betragtning, således at den vandrende arbejdstager ikke forskelsbehandles. Dette må imidlertid ikke medføre, at den samme periode tages i betragtning to gange. De faktiske forsikringsperioder må således have forrang for de formodede perioder. Da den belgiske ydelse er en alderspension, som beregnes på grundlag af en fuld beskæftigelsesperiode, der omfatter en »fiktiv« forsikringsperiode, ville de pågældende forsikringsperioder desuden blive medregnet to gange, såfremt den fiktive forsikringsperiode uden afkortning blev kumuleret med en udenlandsk ydelse. Følgelig er det indiceret, at den udenlandske ydelse træder i stedet for den belgiske ydelse for så vidt angår de »fiktive« år, således at der tages hensyn til de forsikringsperioder, som er tilbagelagt i forskellige lande, men på en sådan måde, at de faktiske forsikringsperioder har forrang for de fiktive i tilfælde af overlapning. Den af ONPTS anvendte løsning er derfor rimelig, når man tager i betragtning, at den interne ordning anses for et minimum, og at den udenlandske ydelse kun træder i stedet for den belgiske for så vidt angår de formodede år.

Hvad angår sag 121/80 skal den kompetente institution i hver medlemsstat, såfremt den pågældende opfylder betingelserne i den nationale lovgivning for at erhverve ret til en ydelse, sammenligne ydelserne efter denne lovgivning med ydelserne, beregnet i henhold til fællesskabsretten, og tilkende det højeste beløb. I sidstnævnte tilfælde er det artikel 46 i forordning nr. 1408/71, der skal bringes i anvendelse gennem fremgangsmåden med sammenlægning og forholdsmæssig beregning. Det må imidlertid ikke overses, dels at der ved beregningen af den belgiske ydelse, der faktisk skal udbetales, skal tages hensyn til det forhold, at den pågældende i Belgien udelukkende har arbejdet i minerne, og i Tyskland såvel i som uden for minerne, og desuden i sidstnævnte medlemsstat

synes at have haft fordele ved ligestillede forsikringsperioder, dels, at de tilkendte invalidepensioner er af forskellig art.

5. *Den italienske regering* mener, at en national bestemmelse der — uden modydelse og uafhængigt af fællesskabsreglerne — nedsætter den sociale ydelse, som en vandrende arbejdstager har erhvervet ret til udelukkende i medfør af national lovgivning, fordi han har fået tildelt en anden social ydelse på grund af beskæftigelse i en anden medlemsstat, hverken er forenelig med traktaten eller med forordning nr. 1408/71.

Den »fiktive« (eller »vedtagne«) pensionsanciennitet svarer ikke til en faktisk periode, men fastlægger blot en særlig metode for beregningen af alderspensionen; af denne grund kan man ikke tale om, at der foreligger overlapning af en faktisk arbejdsperiode og en »fiktiv« pensionsanciennitet. Med de udtryk, der er anvendt under nærværende tvist, synes det udelukket, at der er tale om »førtidsydelser ved alderdom« (artikel 12, stk. 3, i forordning nr. 1408/71). Desuden angår artikel 12 og 46 i nævnte forordning ydelser »på grundlag af samme forsikringsperiode tilbagelagt efter en tvungen forsikring«, mens der i den foreliggende sag ikke er tvivl om, at den tidligere minearbejders beskæftigelse faldt på et andet tidspunkt og altså under en anden »periode«. Bestemmelsen i den kgl. anordning nr. 50 af 24. oktober 1967 kan ikke betegnes som en regel om, at »en ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde«, jf. artikel 12; den er i virkeligheden ikke en antikumulationsbestemmelse (et forbud mod dobbeltydelser), men en bestemmelse til fordel for den tidligere minearbejder. Artikel 12, stk. 2, tillader nationale antikumulationsbestemmelser, men kun når der foreligger en egentlig »kumulation« (med de heraf flydende fordele for den vandrende arbejdstager) og finder ikke anvendelse, »såfremt den pågældende oppebærer ydelser af samme art ved ... alderdom ... der fastsættes ... i overensstemmelse med artiklerne 46, 50 og 51 ...«.

Det er heller ikke sikkert, at artikel 46, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse i det foreliggende tilfælde; tværtimod synes »de foreskrevne betingelser for erhvervelse af ret til ydelser« fuldt ud at være opfyldt, i hvert fald for så vidt angår beskæftigelsesperioden i minen. Man er uden for området for forordningens »forbud mod dobbeltydelser«, når det hverken er muligt eller nødvendigt at sammenlægge flere forsikringsperioder, som ikke overlapper hinanden. I et sådant tilfælde sammenlægges de to pensioner (faktisk) og »kumuleres« ikke, og det er ikke muligt at fastsætte grænsen for det såkaldte »teoretiske beløb«.

Selv efter den nugældende ordning med en ufuldkommen harmonisering af lovgivningerne om social sikring, kan der ikke gives de nationale lovgivere tilladelse til at udstede bestemmelser, som pålægger vandrende arbejdstagere begrænsninger, i hvert fald ikke når der ikke er knyttet nogen »modydelse« til dem. I de to sager Mura og Schaap har Domstolen udtrykkeligt truffet en sådan afgørelse.

6. *Den nederlandske regering* mener ikke, at de »fiktive« perioder spiller nogen rolle for bestemmelsen af invalidepensionens størrelse. Når en minear-

bejder bliver invalid og har været beskæftiget med minearbejde i mindst 10 år, oppebærer han en invalidepension, som er uafhængig af den periode, hvorunder han har været forsikret. Har han ikke været forsikret under denne minimumsperiode som minearbejder, men dog i den forsikringsperiode på 6 måneder, som kræves efter den almindelige ordning, er han berettiget til en invalidepension efter den almindelige ordning, som også er uafhængig af forsikringsperiodens længde. Den belgiske lovgivning indeholder ingen bestemmelser om, at de »fiktive« perioder ikke tages i betragtning, fordi de falder sammen med perioder, tilbagelagt i en anden medlemsstat.

Den nederlandske regering mener, at løsningen i den foreliggende sag findes i artikel 46, stk. 3, som denne er fortolket af Domstolen, navnlig i sagerne 105/77, 98/77 og 236/78. Anvendelsen af de belgiske antikumulationsregler er i det foreliggende tilfælde mindre fordelagtige end anvendelsen af ordningen i artikel 46. I sagen Strehl anvender den tyske institution ikke artikel 46, stk. 1, som foreskrevet i stk. 3, andet afsnit. Det betyder, at kun den belgiske institution anvender stk. 1, og kan trække den sum, hvormed den belgiske og tyske pension overskrider det højeste teoretiske beløb, fra den ydelse, som skal udbetales uafhængig af bestemmelserne om nedsættelse. Denne løsning stemmer med dommen i Petroni-sagen og medfører, at fordelingen af nedsættelsesbeløbet kun må finde sted mellem institutioner, som anvender ordninger, der indeholder antikumulationsbestemmelser.

7. *Kommissionen* har anført, at hverken artikel 51 eller nogen anden bestemmelse i den afledte fællesskabsret kan medføre, at der ikke tages hensyn til visse forsikringsperioder, som tages i betragtning efter en medlemsstats lovgivning, også selv om den forsikrede, ud over den ydelse han oppebærer i medfør af den lovgivning, modtager endnu en ydelse i en anden medlemsstat, og selv om de af ham i den første medlemsstat tilbagelagte »fiktive« forsikringsperioder falder sammen med de perioder, der faktisk er tilbagelagt i den anden stat.

Arbeidshof er enig i, at traktatens artikel 51, sammenholdt med artikel 46 i forordning nr. 1408/71, må fortolkes således, at der ikke blot tages hensyn til »samtlige forsikringsperioder, der er tilbagelagt« i forskellige medlemsstater, samt at dette ikke må føre til, at forsikringsperioderne tælles dobbelt, således at den arbejdstager, der forbliver i sit land, forskelsbehandles. Dette standpunkt kan ikke undgå at vække nogen forundring. Der er i den foreliggende sag tale om ydelser, der udelukkende tildeles i henhold til lovgivningen i én medlemsstat. Imidlertid er Domstolen i en af de fem sager (Strehl-sagen) tidligere blevet anmodet om, og har afsagt præjudiciel afgørelse.

Domstolens retspraksis udelukker ikke i sig selv, at den nationale lovgivning anvendes i sin helhed, dvs. med dens eventuelle antikumulationsbestemmelser. De belgiske regler om alders- og efterladtepension indeholder kun en bestemmelse, som er en egentlig forskrift vedrørende antikumulation, nemlig artikel 25 i

den kgl. anordning nr. 50 af 24. oktober 1967, hvorefter alders- og efterladtepensionen ikke kan kumuleres med en ydelse, der tildeles i henhold til udenlandsk lovgivning på grund af sygdom, invaliditet eller ufrivillig arbejdsløshed. Men den kgl. anordning indeholder ingen udtrykkelig antikumulationsbestemmelse vedrørende ydelser af samme art. I belgisk administrativ praksis anvendes denne bestemmelse imidlertid faktisk sådan. Hvad angår karakteren af de »formodede« tredive år bestemte arbejdsretten i Liège ved en dom af 29. juni 1979 (ONPTS/Schiabello), at formodningen skal anses for »uafkræftelig«, og at det ikke er muligt at indskrænke forordningen eller gøre den ugyldig ved at føre modbevis, navnlig ved at bevise, at minearbejderen var beskæftiget andetsteds i disse år. Det synes ikke helt udelukket at indtage det standpunkt, at der kan og skal leveres et sådant modbevis, og at de år, der er »præsteret« andetsteds da trækkes fra de »fiktive« år, som er taget i betragtning i Belgien. Herved opnås samme resultat som ved at anvende en antikumulationsbestemmelse.

Forholdet er klarere hvad angår invalidepension. Den ovenfor citerede artikel 23, stk. 1, i kgl. anordning af 19. november 1970 indeholder som nævnt en antikumulationsbestemmelse, der allerede har været anvendt i flere sager (jf. f.eks. Mura-sagen).

Under alle omstændigheder er det altså i visse situationer principielt muligt at anvende nationale bestemmelser vedrørende samtidige ydelser. Hvad angår de grænser, inden for hvilke sådanne bestemmelser skal anvendes, henviser Kommissionen til Domstolens retspraksis (sagerne 98/77, Schaap, og 105/77, Boerboom-Kersjes). De nationale bestemmelser vedrørende samtidige ydelser kan altså principielt anvendes, medmindre dette fører til et mindre fordelagtigt resultat end efter ordningen i artikel 46 i forordning nr. 1408/71.

Kommissionen foreslår derfor Domstolen at besvare den belgiske rets spørgsmål således:

»Hverken EØF-traktatens artikel 51 eller nogen heraf afledt bestemmelse medfører, at ydelser, der udelukkende tildeles i henhold til lovgivningen i én medlemsstat, kan nedsættes under henvisning til, at den ydelsesberettigede også har ret til en anden ydelse, den være sig af samme art eller ej, i en anden medlemsstat, og at de forsikringsperioder, som han har tilbagelagt i henhold til lovgivningen i sidstnævnte stat falder sammen med de fiktive perioder, som er tilbagelagt i henhold til lovgivningen i førstnævnte stat.«

III — Mundtlig forhandling

ONPTS ved Guy Auwerx og Jan Declerck som befuldmægtigede, og EØF-Kommissionen ved Jean Amphoux, Kommissionens juridiske konsulent som befuldmægtiget, bistået af T. Van Rijn, har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 12. marts 1981.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 7. maj 1981.

Præmisser

1 Ved domme af 22. april 1980, indgået til Domstolen den 5. og 7. maj s.å., har Arbeidshof Antwerpen (Afdeling Hasselt) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 anmodet Domstolen om at træffe afgørelse vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 51 og af artikel 46 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 II, s. 366), i forhold til det problem, som er rejst i dommene.

2 Problemstillingen kan sammenfattes således. Celestre, der er italiensk statsborger, og Dreilich og Bohnefeld, som er tyske statsborgere, har alle arbejdet som underjordisk beskæftigede minearbejdere i Belgien i henholdsvis 27 og 28 år. Forud herfor arbejdede de som lønmodtagere i deres hjemlande. De fik af Office national des pensions pour travailleurs salariés (ONPTS), den kompetente belgiske institution, tildelt en alderspension på grundlag af de i Belgien tilbagelagte forsikringsperioder. Desuden oppebærer de alderspension fra hjemlandet. Enkefru Rydlakowski oppebærer efterladtepension i henhold til tysk og belgisk lovgivning som følge af, at hendes mand var beskæftiget som lønmodtager i Tyskland og senere arbejdede som underjordisk beskæftiget minerarbejder i Belgien i 25 år.

3 Sagsøgerne har anlagt sag ved Arbeidsrechtbank Hasselt og Tongeren, som fastslog, at Celestre, Dreilich og Bohnefeld og enkefru Rydlakowski var berettiget til alders- og efterladtepension beregnet på grundlag af en fuld beskæftigelsesperiode i Belgien som underjordisk minearbejder, svarende til 30 års beskæftigelse.

4 ONPTS har appelleret afgørelserne fra første instans til Arbeidshof Antwerpen (Afdeling Hasselt) og gjort gældende, at artikel 10, stk. 2, i den kongelige belgiske anordning nr. 50 indeholder en antikumulationsregel, som bestemmer, at arbejdstagere, som godtgør at have tilbagelagt en beskæftigelsesperiode dels som minearbejdere, dels som almindelige arbejdstagere, kan oppebære en alderspension, svarende til antallet af beskæftigelsesår som

minearbejder, multipliceret med 1,5, maksimalt $^{45}/_{45}$, og at det alene påhviler Belgien at udbetale en alderspension (eller efterladtepension) svarende til beskæftigelsesårene som underjordisk minearbejder, dog således at summen af den italienske, eller tyske, og belgiske alderspension mindst skal svare til den fulde alderspension, der følger af beskæftigelsen som underjordisk minearbejder.

5 Strehl, sagsøgeren i hovedsagen i sag 121/80, som er tysk statsborger, er berettiget til invalidepension både i Tyskland og i Belgien på grundlag af sin beskæftigelse som minearbejder. FNROM har appelleret den afgørelse, som Arbeidsrechtbank Hasselt afsagde på grundlag af den præjudicielle dom i sag 62/76 (Strehl, Sml. 1977, s. 211), hvorved Arbeidsrechtbank anerkendte, at Strehl var berettiget til invalidepension, beregnet på grundlag af en fuld beskæftigelsesperiode i Belgien som underjordisk minearbejder.

6 Alderspensionsordningen for minearbejdere indeholdes i kongelig anordning nr. 50 af 24. oktober 1967, som bestemmer følgende:

»Artikel 4

Alderspension udbetales fra den første dag i den måned, som følger efter den, hvor der er indgivet ansøgning herom, og tidligst:

1° ...

2° ...

3° den første dag i den måned, som følger efter den, hvor den pågældende:

a) når den normale pensionsalder: 55 eller 60 år, alt efter om der er tale om alderspension på grundlag af beskæftigelse som henholdsvis underjordisk eller overjordisk minearbejder;

b) eller godtgør til stadighed og hovedsagelig at have været beskæftiget som underjordisk minearbejder i stenkulsminer igennem 25 pr.«

Som undtagelse fra artikel 10, stk. 1, andet afsnit, bestemmes det i artikel 10, stk. 2, at den arbejdstager

»1° som til stadighed og hovedsagelig har været beskæftiget som minearbejder i mindst 20 år, har krav på en alderspension, som erhverves med 1/30 pr. kalenderårs beskæftigelse som minearbejder; har han ikke i 30, men dog i mindst 25 kalenderår, til stadighed og hovedsagelig været beskæftiget som underjordisk minearbejder i stenkulsminer, anses han for at have godtgjort at have været beskæftiget til stadighed og hovedsagelig i denne egenskab igennem et antal supplerende kalenderår, svarende til forskellen mellem 30 år og det antal kalenderår, som han i denne egenskab godtgør at have været beskæftiget til stadighed og hovedsagelig. Hver af disse supplerende år betragtes som et års underjordisk beskæftigelse i stenkulsminer, tilbagelagt før 1955.«

Ordningen for minearbejderes invalidepension er fastsat ved kongelig anordning af 19. november 1970, som bestemmer:

»Artikel 1, stk. 1. Følgende har, på nedenstående betingelser, ret til invalidepension.

a) arbejdstagere, som er omfattet af den sociale sikringsordning for minearbejdere, og som faktisk er ophørt med at være beskæftiget i minevirksomhederne på grund af sygdom, der har gjort vedkommende uegnet til normalt under- eller overjordisk arbejde i disse virksomheder;

b) arbejdstagere, som er omfattet af den sociale sikringsordning for minearbejdere, som har været beskæftiget med underjordisk arbejde, men som faktisk er ophørt med at være beskæftiget i minevirksomhederne på grund af sygdom, der har gjort vedkommende uegnet til normalt underjordisk arbejde i disse virksomheder.

Stk. 2. Invalidepension ydes til:

1° de i stk. 1, litra a), omhandlede arbejdstagere, der godtgør at have arbejdet mindst 10 år;

2° de i stk. 1, litra b), omhandlede arbejdstagere, der godtgør at have arbejdet mindst i det antal år, som er nævnt under pkt. 1°, såfremt dette minimum indebærer mindst 5 års faktisk underjordisk arbejde i disse minevirksomheder.

Artikel 23, stk. 1. Invalidepension, der tilkendes i medfør af nærværende anordning, kan kun kumuleres med én eller flere alders- eller invalidepensioner svarende til det årlige pensionsbeløb, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, 2° eller 4°, afhængig af om den pågældende er gift, ugift, enke, skilt eller separeret.«

7 Det af Arbeidshof forelagte problem er, om traktatens artikel 51 og de forordninger, der er udstedt til gennemførelse heraf skal fortolkes således, at forsikringsperioder ikke må medregnes to gange ved fastsættelsen af de ydelser, der skal udbetales de ydelsesberettigede i medfør af lovgivningen i en medlemsstat, især når der er tale om kumulation af faktiske forsikringsperioder i en anden medlemsstat med »fiktive« perioder i førstnævnte medlemsstat.

8 Domstolen er ikke kompetent til at fortolke national lovgivning inden for rammerne af en præjudiciel sag i henhold til traktatens artikel 177. Den kan imidlertid fremdrage visse bestemmelser i fællesskabsretten, som kan være nyttige for afgørelsen af tvisten ved den nationale ret.

9 Det skal først bemærkes, som Domstolen tidligere har statueret, bl.a. i dommen af 14. marts 1978 (Schaap, sag 98/77, Sml. s. 707), at oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det dog er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71, skal denne artikel anvendes.

10 Det tilkommer den nationale ret at vurdere og fortolke indholdet af bestemmelserne i sin egen lovgivning vedrørende kumulation af ydelser og at foretage den sammenligning, der er nødvendig for i hvert enkelt tilfælde at afgøre, om anvendelsen af de nationale regler er mindre gunstig for arbejdstageren end anvendelsen af fællesskabsreglerne, som de fortolkes af Domstolen. Arbejdstageren skal således oppebære de ydelser, der er gunstigst for ham.

11 I dommen af 15. oktober 1980 (D'Amico, sag 4/80, endnu utrykt) har Domstolen kendt for ret, at oppebærer en arbejdstager invaliditetsydelser, der i medfør af en medlemsstats lovgivning er afløst af en alderspension, og invaliditetsydelser i henhold til en anden medlemsstats lovgivning, der endnu ikke er afløst af en alderspension, skal alderspensionen og invaliditetsydel-

serne anses som værende af samme art, hvorfor bestemmelserne i kapitel 3 i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse, og anvendelsen af nationale antikumulationsbestemmelser er derfor udelukket i medfør af forordningens artikel 12, stk. 2, sidste punktum.

12 Hvad angår anvendelsen af artikel 46 i forordning nr. 46/71 skal det bemærkes, at det fremgår af forordningens artikel 12, stk. 2, sidste punktum, at bestemmelserne i den nationale lovgivning om, at en ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, ikke finder anvendelse. Heraf følger, at det i artikel 46, stk. 1, omhandlede beløb er det beløb, som arbejdstageren ville have ret til i medfør af national lovgivning, såfremt han ikke oppebar pension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat. Såfremt en arbejdstager, som kan godtgøre at have tilbagelagt et vist antal forsikringsår, i medfør af den nationale lovgivning har ret til fuld pension, er det dette fulde pensionsbeløb, der skal tages i betragtning.

13 Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71 (EFT 1972 I, s. 149) indeholder i artiklerne 15 og 46 bestemmelser om sammenfald af forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivningen i to eller flere medlemsstater. En medlemsstats institution kan således ikke ved sammenlægning og forholdsmæssig beregning af forsikringsperioderne anvende nationale bestemmelser, som er mindre fordelagtige for arbejdstageren end forordningens bestemmelser.

14 Navnlig skal der henvises til bestemmelserne i forordningens artikel 15, stk. 1, litra e), hvori det hedder:

»Dersom det tidsrum, i hvilket visse forsikringsperioder er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning, ikke kan fastslås med bestemthed, antages det, at disse forsikringsperioder ikke falder sammen med forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter en anden medlemsstats lovgivning, og de skal medregnes ved sammenlægning af perioder, for så vidt de kan komme i betragtning i dette øjemed.«

15 Det af Arbeidshof Antwerpen forelagte spørgsmål vil derfor være at besvare således:

a) Oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det dog er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71, skal denne artikel anvendes.

b) Oppebærer en arbejdstager invaliditetsydelser, der i medfør af en medlemsstats lovgivning er afløst af en alderspension, og invalidtetsydelser i henhold til en anden medlemsstats lovgivning, der endnu ikke er afløst af en alderspension, skal alderspensionen og invaliditetsydelserne anses som værende af samme art, hvorfor bestemmelserne i kapitel 3 i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse, og anvendelsen af nationale antikumulationsbestemmelser er derfor udelukket i medfør af forordningens artikel 12, stk. 2, sidste punktum.

c) Oppebærer en arbejdstager ydelser af samme art ved invaliditet eller alderdom, der fastsættes af institutionerne i to eler flere medlemsstater i overensstemmelse med artikel 46 i forordning nr. 1408/71, finder bestemmelserne i den nationale lovgivning om, at en ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, ikke anvendelse. Heraf følger, at det i artikel 46, stk. 1, omhandlede beløb er det beløb, som arbejdstageren ville have ret til i medfør af national lovgivning, såfremt han ikke oppebar en pension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat. Såfremt en arbejdstager, som kan godtgøre at have tilbagelagt et vist antal forsikringsår, i medfør af den nationale lovgivning har ret til fuld pension, er det dette fulde pensionsbeløb, der skal tages i betragtning.

d) Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71 (EFT 1972 I, s. 149), indeholder i artiklerne 15 og 46 bestemmelser om sammenfald af forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivningen i to eller flere medlemsstater. En medlemsstats institution kan således ikke ved sammenlægning og forholdsmæssig beregning af forsikringsperioderne anvende nationale bestemmelser, som er mindre fordelagtige for arbejdstageren end forordningens bestemmelser.

Vedrørende sagens omkostninger

16 De udgifter, der er afholdt af regeringen for kongeriget Belgien, regeringen for Den italienske Republik, regeringen for kongeriget Nederlandene og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til parterne i hovedsagen udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (første afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt den af Arbeidshof Antwerpen, ved domme af 22. april 1980, for ret:

a) **Oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det dog er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordningen efter artikel 46 i forordning nr.1408/71, skal denne artikel anvendes.**

b) **Oppebærer en arbejdstager invaliditetsydelser, der i medfør af en medlemsstats lovgivning er afløst af en alderspension, og invaliditetsydelser i henhold til en anden medlemsstats lovgivning, der endnu ikke er afløst af en alderspension, skal alderspensionen og invaliditetspensionen og invaliditetsydelserne anses som værende af samme art, hvorfor bestemmelserne i kapitel 3 i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse, og anvendelsen af nationale antikumulationsbestemmelser er derfor udelukket i medfør af forordningens artikel 12, stk. 2, sidste punktum.**

c) **Oppebærer en arbejdstager ydelser af samme art ved invaliditet eller alderdom, der fastsættes af institutionerne i to eller flere medlemsstater i overensstemmelse med artikel 46 i forordning nr. 1408/71, finder bestemmelserne i den nationale lovgivning om, at en ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, ikke anvendelse. Heraf følger,**

at det i artikel 46, stk. 1, omhandlede beløb er det beløb, som arbejdstageren ville have ret til i medfør af national lovgivning, såfremt han ikke oppebar en pension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat. Såfremt en arbejdstager, som kan godtgøre at have tilbagelagt et vist antal forsikringsår, i medfør af den nationale lovgivning har ret til fuld pension, er det dette fulde pensionsbeløb, der skal tages i betragtning.

d) Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71 (EFT 1972 I, s. 149), indeholder i artiklerne 15 og 46 bestemmelser om sammenfald af forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivningen i to eller flere medlemsstater. En medlemsstats institution kan således ikke ved sammenlægning og forholdsmæssig beregning af forsikringsperioderne anvende nationale bestemmelser, som er mindre fordelagtige for arbejdstageren end forordningens bestemmelser.

Koopmans O'Keeffe Bosco

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 2. juli 1981.

For justitssekretæren

J. A. Pompe
Assisterende justitssekretær

T. Koopmans
Formand for første afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT SIR GORDON SLYNN FREMSAT DEN 7. MAJ 1981 [1]

Høje Domstol.

Nærværende sager, som Domstolen har forenet ved kendelse, blev forelagt den 22. april 1980 af Arbeidshof Antwerpen (afdeling Hasselt) med henblik på en præjudiciel afgørelse »vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 51

1 — Oversat fra engelsk.